



สถาบัน **THE BEST CENTER**

2145/7 ซ.รามคำแหง 43/1 ถ.รามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทร.0-2318-6868, 0-2314-1492 โทรสาร 0-2718-6274

www.thebestcenter.com facebook.com/bestcentergroup

คุณภาพทฤษฎีวิชาการต้องมาที่ 1

คู่มือเตรียมสอบ

เศรษฐกร

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ความรู้ความสามารถที่ใช้เฉพาะตำแหน่ง

ปี 63

ประกอบด้วย

- ความรู้เกี่ยวกับสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์
- การเงิน การคลัง และเศรษฐกิจ
- การวิเคราะห์โครงสร้างทางการเงินทุน โครงสร้างเงินทุน
- การวิเคราะห์โครงการ การลงทุน
- ความรู้ด้านตัวชี้วัด/ตัวชี้เป้าการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ
- การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเศรษฐศาสตร์
- คำศัพท์ภาษาอังกฤษทางเศรษฐศาสตร์
- แนวข้อสอบ ภาษาอังกฤษ
- แนวข้อสอบ การเงินการคลัง
- แนวข้อสอบภาษี
- แนวข้อสอบ เศรษฐกร

สนใจสั่งซื้อ หรือสอบถามเพิ่มเติม โทร.081-496-9907



LINE: @thebestcenter

270.-

**คู่มือเตรียมสอบเศรษฐกร
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง**

รวบรวมและเรียบเรียงโดย.....

ฝ่ายวิชาการ สถาบัน THE BEST CENTER

ห้ามตัดต่อหรือคัดลอกส่วนใดส่วนหนึ่งของเนื้อหา

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

ราคา 270 บาท

จัดทำและจำหน่าย โดย



The Best Center InterGroup Co., Ltd.

บริษัท เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์ อินเตอร์กรุป จำกัด

บริหารงานโดย ดร.สิงห์ทอง บัวชุมและอาจารย์จันทน์ บัวชุม (คิวเตอร์ตู้ ยาน ม. ราม)

เลขที่ 2145/7 ซอยรามคำแหง 43/1 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์.081-496-9907,0-2314-1492, 0-2318-6868 โทรสาร. 0-2718-6274 line id: 0627030008

www.thebestcenter.com หรือ www.facebook.com/bestcentergroup

**คู่มือเตรียมสอบ
เศรษฐกร
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง**

THE BEST CENTER
เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์

ราคา 270.-

คำนำ

ชุดคู่มือเตรียมสอบสำหรับตำแหน่งเศรษฐกร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
เล่มนี้ ทางสถาบัน THE BEST CENTER และฝ่ายวิชาการของสถาบันได้เรียบเรียงขึ้น เพื่อให้
ผู้สมัครสอบใช้สำหรับเตรียมสอบในการสอบแข่งขันฯ ในครั้งนี้

ทางสถาบัน THE BEST CENTER ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้จัดทำหนังสือ
เล่มนี้ขึ้นมา ภายในเล่มประกอบด้วยทุกส่วนที่กำหนดในการสอบ เฉพาะข้อสอบทุกส่วน พร้อม
คำเฉลยอธิบาย มาจัดทำเป็นหนังสือชุดนี้ขึ้น เพื่อให้ผู้สอบได้เตรียมตัวอ่านล่วงหน้า มีความ
พร้อมในการทำข้อสอบ

ท้ายนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบคุณทางสถาบัน THE BEST CENTER ที่ได้ให้การ
สนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดทำต้นฉบับ ทำให้หนังสือเล่มนี้สามารถสำเร็จขึ้นมาเป็น
เล่มได้ พร้อมกันนี้คณะผู้จัดทำขออภัยข้อบกพร่องใดๆ อันเกิดขึ้นและยินดีรับฟังความ
คิดเห็นจากทุกๆ ท่าน เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

THE BEST CENTER
เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์

ขอให้โชคดีในการสอบทุกท่าน

ฝ่ายวิชาการ

สถาบัน The Best Center

www.thebestcenter.com

สารบัญ

➤ ความรู้เกี่ยวกับสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง	1
➤ ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์	9
➤ การเงิน การคลัง และเศรษฐกิจ	53
➤ การวิเคราะห์โครงสร้างทางการเงินทุน โครงสร้างเงินทุน	88
➤ การวิเคราะห์โครงการ การลงทุน	99
➤ ความรู้ด้านตัวชี้วัด/ตัวชี้บ่งการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ	114
➤ การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเศรษฐศาสตร์	127
➤ คำศัพท์ภาษาอังกฤษทางเศรษฐศาสตร์	130
✦ แนวข้อสอบ ภาษาอังกฤษ	139
✦ แนวข้อสอบ การเงินการคลัง	174
✦ แนวข้อสอบ ภาษี	185
✦ แนวข้อสอบ เศรษฐกร ชุดที่ 1.	194
✦ แนวข้อสอบ เศรษฐกร ชุดที่ 2.	214
✦ แนวข้อสอบ เศรษฐกร ชุดที่ 3.	230
✦ แนวข้อสอบ เศรษฐกร ชุดที่ 4.	253
✦ แนวข้อสอบ เศรษฐกร ชุดที่ 5.	264

THE BEST CENTER
เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์

ความรู้เกี่ยวกับสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

➤ ประวัติความเป็นมาของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการคลัง โดยมีฐานะเทียบเท่ากรม จัดตั้งเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2504 ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2504 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 78 ตอนที่ 85 วันที่ 17 ตุลาคม 2504 - ภาคผนวก 1) เนื่องจากคำริของนายสุนทร หงส์ลดารมภ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในสมัยนั้น ที่เห็นว่า จำเป็นต้องมีการนำวิทยาการแผนใหม่ เข้ามาใช้ในการบริหาร และการกำหนดนโยบายการคลัง ตลอดจนงานจะต้องมีองค์กร หรือจุดรวม ที่จะสามารถประสานกิจกรรม ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ และการคลังของประเทศ จึงควรต้องมีการจัดตั้ง หน่วยงานที่เหมาะสม โดยการปรับปรุงสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง และจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ที่ให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือทางวิชาการในการวางแผน นโยบายการคลัง และเศรษฐกิจของรัฐ ตลอดจนเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง จึงก่อตั้งขึ้น โดยยุบกองเศรษฐกิจการคลัง และกองสถิติในสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง มาอยู่ในหน่วยงาน ที่จัดตั้งใหม่นี้ และแต่งตั้ง ดร.ปิวย อึ้งภากรณ์ ผู้เชี่ยวชาญการคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง ขณะนั้น เป็นผู้อำนวยการสำนักงานฯ คนแรก มาตรา 11 ของพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2496 ซึ่งถูกยกเลิกโดย มาตรา 3 ของพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2504 และให้ใช้ความต่อไปนั้แทน

"มาตรา 11 หน้าที่ราชการในกระทรวงการคลัง แยกเป็น

- (1) สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- (4) กรมธนารักษ์
- (5) กรมบัญชีกลาง
- (6) กรมศุลกากร
- (7) กรมสรรพสามิต
- (8) กรมสรรพากร

ให้สำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นทบวงการเมืองมีฐานะเทียบกรม"

เมื่อได้จัดตั้งสำนักงานเศรษฐกิจการคลังขึ้นแล้ว สถานที่ทำการของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังก็ยังคงอยู่ ณ ตึกหอรัษฎากรพิพัฒน์ ภายในพระบรมมหาราชวัง ถนนหน้าพระลาน ซึ่งเป็นสถานที่ทำการของกระทรวงการคลังในเวลานั้น แต่เนื่องจากสถานที่คับแคบมากกองนโยบายการคลังและภาษีอากร ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง จึงได้ย้ายไปอยู่ที่บริเวณตึกกองทหารรักษาการณ์ ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับตึกกระทรวงการคลังอีกด้วย ต่อมาเมื่อกระทรวงการคลังได้ก่อสร้างที่ทำการแห่งใหม่ขึ้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในปี 2530 (พฤษภาคม-มิถุนายน) สำนักงานเศรษฐกิจการคลังจึงได้ย้ายสถานที่ทำการมาอยู่ ณ ที่แห่งใหม่ ที่ซอยอารีย์ สัมพันธ์ ถนนพระรามที่ 6 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท (ริมคลองประปา) ภายในบริเวณกลุ่มอาคารกระทรวงการคลัง อาคาร 2 ส่วนห้องสมุดของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เนื่องจากได้ปฏิบัติหน้าที่ห้องสมุดของ

กระทรวงการคลังด้วย จึงได้มีสถานที่ทำการอยู่ ณ ชั้นที่ 5 ของตึกกระทรวงการคลัง อาคาร 1

ณ วันที่ 22 มิถุนายน 2530 สำนักงานเศรษฐกิจการคลังได้ประกอบพิธีเปิดที่ทำการแห่งใหม่สมัย ดร.อรุณ ธรรมโม ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง โดยได้เชิญรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังใน สมัยนั้น คือ ดร.สุธี สิงห์เสน่ห์ เป็นผู้มากระทำพิธีเปิด และได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการอยู่ ณ ที่นี้มาจนถึงปัจจุบันนี้

การแบ่งส่วนราชการ

หลังจากพระราชบัญญัติ ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2504 ซึ่งจัดตั้งสำนักงาน เศรษฐกิจการคลังขึ้น ได้มีผลบังคับใช้แล้วจึงได้ดำเนินการแบ่งส่วนราชการ ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง มาจนถึงขณะนี้ ได้มีการจัดแบ่งส่วนราชการมาแล้วรวม 7 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1

ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2505 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 79 ตอนที่ 57 วันที่ 22 มิถุนายน 2505-ภาคผนวก 2) ได้แบ่งส่วนราชการ สำนักงานเศรษฐกิจการคลังออกเป็น 4 กองดังนี้ 1. สำนักงานเลขานุการกรม แบ่งเป็น 2 แผนก คือ (1) แผนกสารบรรณ (2) แผนก ห้องสมุด 2. กองเศรษฐกิจ 3. กองการคลัง 4. กองสถิติ แบ่งเป็น 3 แผนก คือ (1) แผนกสถิติการคลัง (2) แผนก สถิติดุลย์การชำระเงิน (3) แผนกสถิติเศรษฐกิจ

ครั้งที่ 2

ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 260 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2515 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 89 ตอนที่ 177 วันที่ 23 พฤศจิกายน 2515-ภาคผนวก 3) ได้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2505 และได้ปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการในสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเสียใหม่ ให้เหมาะสมกับสภาพของงาน โดยได้โอน "กองควบคุมธนาคารและการออมสิน" จากสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการคลัง มารวมอยู่ในสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และเปลี่ยนชื่อส่วนราชการบางส่วนให้เหมาะสม สรุปการเปลี่ยนแปลงการแบ่งส่วนราชการในครั้งนี้ เป็นดังนี้คือ 1. แผนกสารบรรณ ในสำนักงานเลขานุการกรม เปลี่ยนเป็น แผนกธุรการ 2. กองเศรษฐกิจ เปลี่ยนเป็น กองนโยบายภาษีอากร 3. กองการคลัง เปลี่ยนเป็น กองนโยบายการเงินการคลัง 4. กองสถิติ (เดิมมี 3 แผนก) เปลี่ยนเป็น ไม่มีแผนก 5. เพิ่ม "กองควบคุมธนาคารและ ธุรกรรมการเงิน" ขึ้นอีก 1 กอง (กองควบคุมธนาคารและการออมสินจากสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการคลัง แต่เดิม) การแบ่งส่วนราชการในครั้งนี้ จึงแบ่งออกเป็น 5 กอง ดังนี้ 1. สำนักงานเลขานุการกรม แบ่งเป็น 2 แผนก คือ (1) แผนกธุรการ (2) แผนกห้องสมุด 2. กองนโยบายการเงินการคลัง 3. กองนโยบายภาษีอากร 4. กองสถิติ 5. กองควบคุมธนาคารและธุรกรรมการเงิน

ครั้งที่ 3

ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2519 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 93 ตอนที่ 160 วันที่ 31 ธันวาคม 2519-ภาคผนวก 4) ได้ยกเลิกการแบ่งส่วนราชการสำนักงาน เศรษฐกิจการคลังตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 260 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2515 โดยที่เห็นเป็นการสมควร จัดตั้ง "กองวางแผนการคลัง" เพิ่มขึ้นใหม่อีก 1 กอง ให้มีหน้าที่วิเคราะห์และวางแผนการคลัง ติดตามผลงานด้าน สรรพากร ศุลกากร สรรพสามิต และรายได้อื่นของรัฐ ตลอดจนติดตามงานด้านนโยบาย และรายจ่ายต่างๆ ของรัฐ

และได้เปลี่ยนชื่อกองต่างๆ ที่มีอยู่เดิม เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพงานในปัจจุบัน สรุปการเปลี่ยนแปลงการแบ่งส่วนราชการในครั้งนี้เป็นดังนี้คือ 1. สำนักงานเลขานุการกรม (เดิมมี 2 แผนก) เปลี่ยนเป็น ไม่มีแผนก 2. กองนโยบายการเงินการคลัง เปลี่ยนเป็น กองเงินกู้โครงการ 3. กองควบคุมธนาคารและธุรกิจการเงิน เปลี่ยนเป็น กองนโยบายการเงินและสถาบันการเงิน 4. ตั้งกองวางแผนการคลังขึ้นใหม่อีก 1 กอง การแบ่งส่วนราชการในครั้งที่ 3 จึงแบ่งออกเป็น 6 กอง และจัดลำดับใหม่ ดังนี้ 1. สำนักงานเลขานุการกรม 2. กองเงินกู้โครงการ 3. กองนโยบายการเงินและสถาบันการเงิน 4. กองนโยบายภาษีอากร 5. กองวางแผนการคลัง 6. กองสถิติ

ครั้งที่ 4

ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2523 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 97 ตอนที่ 186 วันที่ 3 ธันวาคม 2523-ภาคผนวก 5) ได้ยกเลิกการแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2519 โดยได้ปรับปรุงจัดหน่วยงานของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ให้กระชับรัดกุมกว่าเดิม และรวมงานที่เกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานของสำนักงานดำเนินไปได้อย่างคล่องตัวยิ่งขึ้น คือ รวมกองนโยบายภาษีอากร กองวางแผนการคลัง และกองสถิติ เข้าด้วยกัน เป็นกองนโยบายการคลังและภาษีอากร และเปลี่ยนชื่อกองบางกองให้เหมาะสมสอดคล้องกัน สรุปการเปลี่ยนแปลงการแบ่งส่วนราชการในครั้งนี้เป็นดังนี้คือ 1. กองเงินกู้โครงการ เปลี่ยนเป็น กองนโยบายเงินกู้ 2. รวมกองนโยบายภาษีอากร กองวางแผนการคลัง และกองสถิติเข้าด้วยกัน เป็นกองนโยบายการคลังและภาษีอากร การแบ่งส่วนราชการในครั้งที่ 4 จึงแบ่งออกเป็น 4 กองดังนี้ 1. สำนักงานเลขานุการกรม 2. กองนโยบายการคลังและภาษีอากร 3. กองนโยบายการเงินและสถาบันการเงิน 4. กองนโยบายเงินกู้

ครั้งที่ 5

ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2531 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 105 ตอนที่ 187 วันที่ 15 พฤศจิกายน 2531-ภาคผนวก 6) โดยได้ยกเลิก พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2523 และได้จัดตั้งกองนโยบายตลาดทุน เป็นกองใหม่เพิ่มขึ้นอีก 1 กอง เพื่อให้ปฏิบัติงานในส่วนของการกำกับและพัฒนาตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์และธุรกิจหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นงานที่มีความจำเป็นและสำคัญของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง การแบ่งส่วนราชการในครั้งที่ 5 ซึ่งเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้จึงแบ่งออกเป็น 5 กองดังนี้ 1. สำนักงานเลขานุการกรม 2. กองนโยบายการคลังและภาษีอากร 3. กองนโยบายการเงินและสถาบันการเงิน 4. กองนโยบายเงินกู้ 5. กองนโยบายตลาดทุน

ครั้งที่ 6

ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2536 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 110 ตอนที่ 125 วันที่ 2 กันยายน 2536) โดยยังคงแบ่งส่วนราชการภายในเป็น 5 กอง เหมือนครั้งที่ 5

ครั้งที่ 7

ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2536 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 112 ตอนที่ 42 ก วันที่ 6 ตุลาคม 2538) ได้มีการปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการในสำนักงานเศรษฐกิจการคลังใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพของงาน โดยแบ่งออกเป็น 8 กองดังนี้ (1) สำนักงานเลขานุการกรม (2)

กองนโยบายการเงิน และสถาบันการเงิน (3) กองนโยบายการออม และการลงทุน (4) กองนโยบายเงินกู้ (5) กองนโยบายภาษี (6) กองนโยบายและวางแผนการคลัง (7) กองนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (8) ศูนย์ข้อมูลและประมวลผล ต่อมาได้มีการปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเศรษฐกิจการคลังใหม่ โดยกองนโยบายเงินกู้ได้แยกออกไปจัดตั้งเป็นสำนักบริหารหนี้สาธารณะ อยู่ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง และสำนักงานเศรษฐกิจ ได้มีการปรับปรุง โดยแบ่งส่วนงานภายในออกเป็น 14 หน่วยงาน ดังนี้ (1) สำนักงานเลขานุการกรม (2) กองนโยบายการเงิน และสถาบันการเงิน (3) กองนโยบายภาษี (4) กองนโยบายการออม และการลงทุน (5) กองนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (6) กองนโยบายและวางแผนการคลัง (7) กองนโยบายการคลังท้องถิ่น (8) กองนโยบายป้องกันปรามและการเงินนอกระบบ (9) ศูนย์ข้อมูลและประมวลผล (10) สำนักกฎหมาย (11) สำนักงานกองทุนให้ความช่วยเหลือพัฒนาเศรษฐกิจแก่ประเทศเพื่อนบ้าน (12) สำนักงานที่ปรึกษาเศรษฐกิจ และการคลังประจำต่างประเทศ (13) หน่วยดำเนินงานโครงการความช่วยเหลือจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ (14) สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจ

ครั้งที่ 8

ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2545 (ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 119 ตอนที่ 103 ก (เล่มที่1) วันที่ 9 ตุลาคม 2545) ซึ่งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงการแบ่งส่วนราชการดังนี้ (1) สำนักนโยบายการคลัง (2) สำนักนโยบายภาษี (3) สำนักนโยบายระบบการเงิน การออม และการลงทุน (4) สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและระหว่างประเทศ (5) สำนักงานเลขานุการกรม (6) กลุ่มงานกฎหมาย (7) กลุ่มงานโครงการความช่วยเหลือทางวิชาการจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ (8) กลุ่มงานดำเนินการกองทุนให้ความช่วยเหลือพัฒนาเศรษฐกิจแก่ประเทศเพื่อนบ้าน (9) กลุ่มงานดุลยภาพการเงิน การออม และการลงทุน (10) กลุ่มงานที่ปรึกษาเศรษฐกิจและการคลังในต่างประเทศ (11) กลุ่มงานบริหารความเสี่ยงด้านการคลัง (12) กลุ่มงานส่งเสริมประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงการแบ่งส่วนราชการในครั้งนี้ได้เปลี่ยนจากระบบกองมาเป็นระบบสำนัก(ข้อ 1-4) และเพิ่มกลุ่มงาน 7 กลุ่มงาน โดยขึ้นตรงกับผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (ข้อ 8.6-8.12) และมีการโอนศูนย์ข้อมูลและประมวลผลไปยังสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง โอนงานกองนโยบายเงินกู้ไปผนวกกับงานที่เกี่ยวข้องกับการกู้เงินในประเทศของกรมบัญชีกลาง จัดตั้งเป็นสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ และโอนงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปรามการเงินนอกระบบ จากฝ่ายนโยบายป้องกันปรามอาชญากรรมเศรษฐกิจการเงิน กองนโยบายการเงินและสถาบันการเงินไปสังกัดสำนักปลัดกระทรวงการคลัง

ครั้งที่ 9

ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง พ.ศ.2551 ซึ่งได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาประเภท ก ฉบับกฎฎีกา เล่มที่ 125 ตอนที่ 22 ก เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2551 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 ฉ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2543 ได้มีการแบ่งส่วนราชการของ สศค. ดังนี้ (1) สำนักงานเลขานุการกรม (2) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ (3) สำนักกฎหมาย (4) สำนักนโยบายการคลัง

(5) สำนักนโยบายการออมและการลงทุน (6) สำนักนโยบายภาษี (7) สำนักนโยบายระบบการคุ้มครองผลประโยชน์ทางการเงิน (8) สำนักนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน (9) สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค (10) สำนักนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (11) กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร (12) กลุ่มตรวจสอบภายใน (13) กลุ่มที่ปรึกษาเศรษฐกิจและการคลังในต่างประเทศ ต่อมา เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2552 สศค. ได้ออกคำสั่ง สศค. ที่ 209/2552 จัดตั้งศูนย์บริหารงานวิจัยและบรรณสารสนเทศ (ศวบ.) ขึ้นเป็นการภายในอีกหน่วยงานหนึ่ง โดยได้เกลี่ยบุคลากรบางส่วนจากสำนักงานเลขานุการกรม สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สำนักนโยบายการคลังและสำนักนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ มาปฏิบัติราชการในหน่วยงานนี้

ครั้งที่ 10

ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (ฉบับ 2) พ.ศ. 2555 ซึ่งได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 129 ตอนที่ 56 ก เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2555 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 ฉ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 ได้มีการแบ่งส่วนราชการของ สศค. ดังนี้ (1) สำนักงานเลขานุการกรม (2) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ (3) สำนักกฎหมาย (4) สำนักนโยบายการคลัง (5) สำนักนโยบายการออมและการลงทุน (6) สำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน (7) สำนักนโยบายภาษี (8) สำนักนโยบายระบบการคุ้มครองผลประโยชน์ทางการเงิน (9) สำนักนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน (10) สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค (11) สำนักนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (12) กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร (13) กลุ่มตรวจสอบภายใน (14) กลุ่มที่ปรึกษาเศรษฐกิจและการคลังในต่างประเทศ

*หมายเหตุ เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2552 สศค. ได้ออกคำสั่ง สศค. ที่ 209/2552 จัดตั้งศูนย์บริหารงานวิจัยและบรรณสารสนเทศ (ศวบ.) ขึ้นเป็นการภายในอีกหน่วยงานหนึ่ง

➤อำนาจหน้าที่

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะและออกแบบนโยบายและมาตรการด้านการคลัง ระบบการเงิน รวมทั้งเศรษฐกิจมหภาคและเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีคุณภาพต่อกระทรวงการคลัง เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนรวมทั้งการพัฒนาระบบบริหารที่มีมาตรฐานและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยยึดหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับในนโยบายและผลงานของกลุ่มเป้าหมาย บุคคลและหน่วยงานทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

♦ด้านนโยบายการคลังและนโยบายภาษีอากร

มีหน้าที่ เสนอแนะและออกแบบนโยบาย แผน และมาตรการเกี่ยวกับการคลังและภาษีอากร เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

♦ด้านนโยบายการเงิน นโยบายการออม และการลงทุน

มีหน้าที่ เสนอแนะและออกแบบนโยบาย แผน และมาตรการเกี่ยวกับระบบการเงิน การออม การลงทุน และการพัฒนาตลาดทุน ตลอดจนวางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือทางการเงินและการธนาคารระหว่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และเป้าหมายในเชิงนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและเศรษฐกิจภาคของประเทศ

♦ด้านนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ทำหน้าที่ เสนอแนะและออกแบบนโยบาย และมาตรการเกี่ยวกับเศรษฐกิจมหภาคและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รวมทั้งวางแผนประสานและดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือทางการเงินและการคลังระหว่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อให้เป็นไปตามข้อผูกพันระหว่างประเทศและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

♦ด้านอื่นๆ

ทำหน้าที่ ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

♦วิสัยทัศน์

องค์กรนำในการเสนอแนะนโยบายเศรษฐกิจการคลังเพื่อเศรษฐกิจสมดุล

♦พันธกิจ

1. ศึกษา และวิเคราะห์และเสนอแนะนโยบายด้านการคลัง ระบบการเงิน การออม และการลงทุน รวมทั้งเศรษฐกิจมหภาคและระหว่างประเทศอย่างมืออาชีพ

2. ติดตาม กำกับ และประเมินผล มาตรการเศรษฐกิจการคลังให้มีประสิทธิภาพ

3. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และการยอมรับในนโยบายเศรษฐกิจการคลังกับทุกภาคส่วน

4. พัฒนาบุคลากรและองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ด้านวิชาการ คุณธรรม และมีความสุข

♦ยุทธศาสตร์

1. ส่งเสริมเศรษฐกิจไทยให้เติบโตและแข่งขันได้

2. กระจ่ายโอกาสทางเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. เสริมสร้างความเข้มแข็งของการคลังภาคสาธารณะ

4. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ความร่วมมือกับทุกภาคส่วน

5. เสริมสร้างความแข็งแกร่งขององค์กร

♦เป้าประสงค์

1. เศรษฐกิจไทยมีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

2. การเจริญเติบโตและพัฒนาเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน

3. การคลังของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเสถียรภาพอย่างยั่งยืน

4. องค์กรได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากสาธารณชน

5. องค์กรก้าวหน้าและบุคลากรมีความสุข

♦กลยุทธ์

1.1 ส่งเสริมการพัฒนาระบบการเงินไทยผ่านนวัตกรรม Fintech

1.2 สนับสนุนประเทศไทยสู่การเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงการค้า การเงิน และการลงทุนในภูมิภาค

1.3 อำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business)

- 2.1 ยกระดับการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชน
- 2.2 สร้างองค์ความรู้และระบบคุ้มครองด้านการเงินและการประกันภัยแก่ประชาชน
- 2.3 พัฒนาและส่งเสริมระบบการออม การเงิน และการลงทุนของประเทศไทยเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ
- 2.4 พัฒนาเครื่องมือการเงินการคลังเพื่อดูแลและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
- 2.5 พัฒนาเครื่องมือการเงินการคลังเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม
- 2.6 พัฒนาเครื่องมือเศรษฐกิจภูมิภาคเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มผลิตภาพให้กับภูมิภาค
- 3.1 ยกระดับและรักษาวินัยทางการคลังที่ยั่งยืน
- 3.2 สร้างความเข้มแข็งการคลังท้องถิ่น
- 3.3 ส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ
- 3.4 พัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงด้านการคลังอย่างครบถ้วนและครอบคลุมทุกภาคส่วน
- 4.1 เผยแพร่บทบาทสำนักงานเศรษฐกิจการคลังและสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สังคมทั้งในภูมิภาคและต่างประเทศ
- 4.2 สร้างองค์ความรู้และฐานข้อมูลเศรษฐกิจระดับจังหวัดและระดับประเทศ
- 4.3 พัฒนาระบบการสื่อสารองค์กรต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสาธารณชน
- 5.1 ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีและการทำงานอย่างมีความสุข
- 5.2 ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านทรัพยากรบุคคลและรักษาบุคลากรที่มีศักยภาพ
- 5.3 ส่งเสริมงานวิจัยเพื่อนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติ
- 5.4 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการฐานข้อมูล
- 5.5 พัฒนาระบบบริหาร และการตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพ
- 5.6 ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

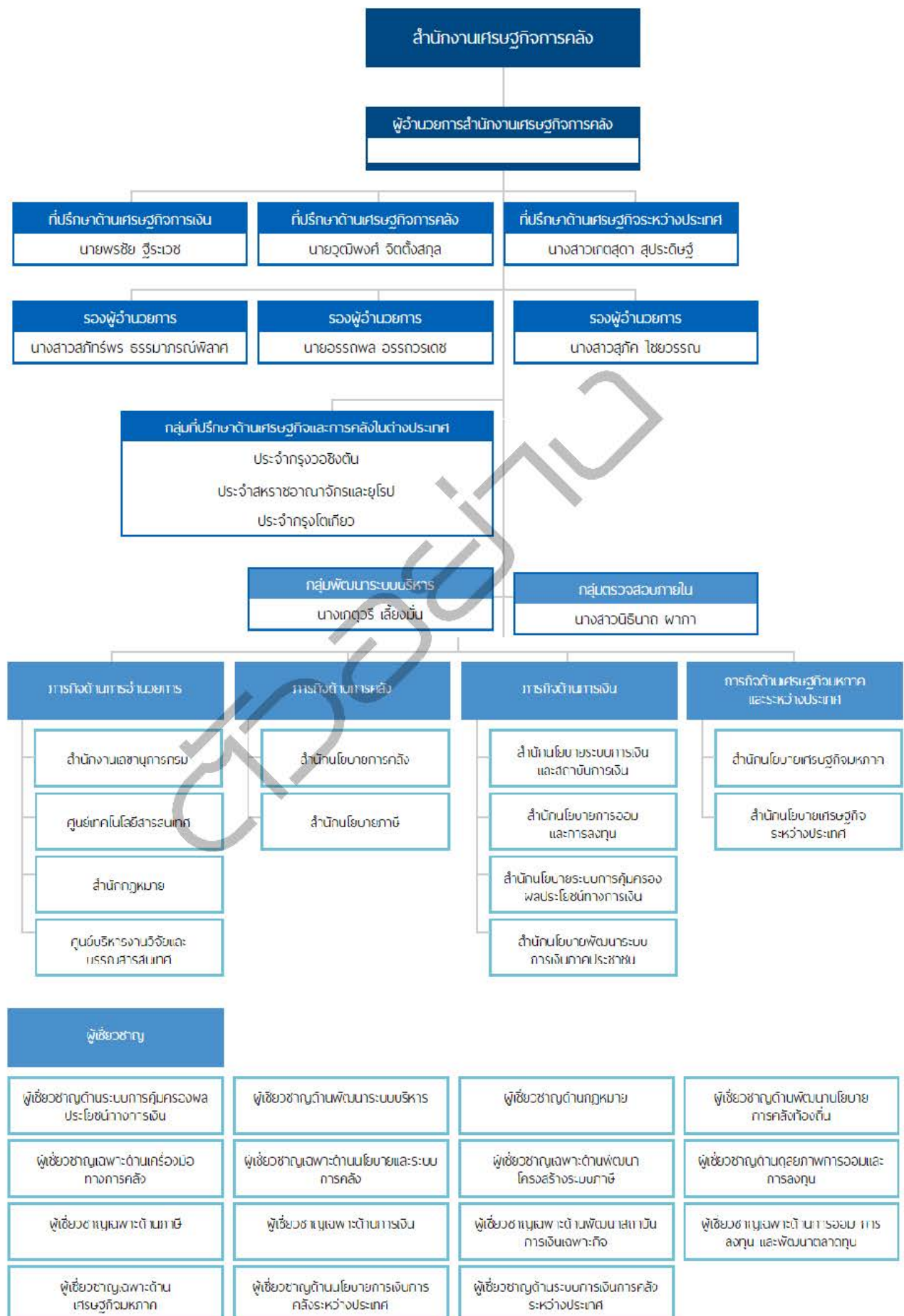
♦คำนิยาม

ส : เสนอแนะอย่างมีหลักการ

ศ : ศึกษาโดยไม่หยุดนิ่ง

ค : คนคลังที่มีคุณภาพ

➤ โครงสร้างการบริหาร



๖. ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์

แนวความคิดด้านเศรษฐศาสตร์มีมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว นักปราชญ์สมัยโบราณพยายามสอดแทรกแนวความคิดและกฎเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์ปะปนอยู่ในหลักปรัชญา ศาสนา ศิลธรรมและหลักปกครอง แต่ความคิดเหล่านี้ยังไม่ถือเป็นทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ เช่น แนวคิดเรื่องการแบ่งงานกันทำของเพลโต (Plato) แนวคิดเรื่องความมั่งคั่งของอริสโตเติล (Aristotle) เป็นต้น

ศาสตร์หรือวิชาที่เก่าแก่ที่สุด เช่น วิชาทางด้านแพทยศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี หรือแม้กระทั่งศาสตร์ทางทหาร ซึ่งแม้ว่า เศรษฐศาสตร์ (Economics) จะไม่ใช่ศาสตร์ที่เก่าแก่ แต่หากโดยหลักคิดของวิชาเศรษฐศาสตร์นั้น ได้ถือกำเนิดขึ้นกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตของมนุษย์มาอย่างยาวนาน เช่น การที่มนุษย์เลือกที่จะตัดสินใจหรือกระทำการใดๆ แล้วแต่มีหลักคิดและเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องหรือรับรองเสมอ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Maximize Utilities) กับสิ่งที่ทำไปของผู้ตัดสินใจนั้นๆ (สถานการณ์จัดการพลังงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550)

ในแง่ของประวัติศาสตร์การศึกษาทางเศรษฐศาสตร์ค่อนข้างเป็นเรื่องใหม่ของโลก โดยได้ถูกเรียบเรียงขึ้นเพื่อรับรองการค้นหานวัตกรรมที่มนุษย์จะสามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีอยู่อย่าง ไม่จำกัด ทั้งต่อสิ่งที่จำเป็นได้แก่ปัจจัย 4 คือ

- ยารักษาโรค
- เครื่องนุ่งห่ม
- ที่อยู่อาศัย
- อาหาร

และสิ่งไม่จำเป็น เช่น รถยนต์ แหวน นาฬิกา โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ และสินค้าฟุ่มเฟือยต่างๆ เป็นต้น จากแนวคิดนี้จึงได้มีการเรียบเรียงอย่างเป็นระบบครั้งแรก ในปี ค.ศ. 1776 (พ.ศ. 2319) เมื่อ Adam Smith นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้จัดพิมพ์หนังสือที่ชื่อ “An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations” และได้มีการเผยแพร่จนกลายเป็นที่นิยมในการศึกษามากที่สุดอีกสาขาในโลกปัจจุบัน

1. ความหมายของเศรษฐศาสตร์

“เศรษฐศาสตร์” ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Economics” เป็นคำศัพท์ที่มีรากฐานมาจากภาษากรีก คือ “Oikonomikos” ซึ่งหมายความว่า ศาสตร์แห่งการจัดการครอบครัว (สุดารัตน์, 2557) ทั้งนี้เนื่องจากในสมัยโบราณนั้น มนุษย์จะอยู่ในสังคมเล็กๆ ที่แคบ ไม่มีการติดต่อข้ามชนเผ่า มีระบบผลิตและบริโภคในเชิงผลผลิตทางเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงคนภายในสังคมเล็กๆ ของตนเองเท่านั้น (รัตนา และ ชลลดา, 2544) เนื่องจากสมัยก่อนเป็นยุคแห่งการล่าอาณานิคม และมีทรัพยากรอย่างเหลือเฟือ จึงไม่ได้กล่าวถึงการจำกัดของทรัพยากร (เนื่องจากส่วนหนึ่งมาจากเมืองขึ้น) Alfred Marshall ได้ให้นิยาม เศรษฐศาสตร์ ว่า (เอกฉัตร, 2547)

“เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงการดำเนินชีวิต (Business of Life) ตามปกติของมนุษย์”

เมื่อประชากรในยุโรปเพิ่มมากขึ้นพร้อมกับการอยู่ดีกินดี ทำให้ทรัพยากรที่เคยมีเหลือเฟือในยุคล่าอาณานิคมเริ่มมีปัญหาดขาดแคลน (Scarcity of Resources) ทำให้นิยามของเศรษฐศาสตร์เปลี่ยนไปจากเดิม และถูกใช้มาจนถึงปัจจุบัน ความหมายที่นิยมคือ นิยามของ Prof. Paul A. Samuelson (Samuelson and Nordhaus,

2001) คือ

“เศรษฐศาสตร์ คือ วิชาที่ศึกษาถึงวิธีที่มนุษย์และสังคมเลือกใช้ในการตัดสินใจเพื่อเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายๆ ทาง เพื่อผลิตสินค้าและบริการแบบต่างๆ และมีการจำหน่ายแลกเปลี่ยนและบริการดังกล่าวไปยังบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่างๆ ในสังคมเพื่อใช้บริโภค ทั้งในปัจจุบันและอนาคต”

นอกจากนี้ยังมีนิยามของ Lionel Robbins ได้รับการยอมรับมากอีกคน ซึ่งกล่าวว่า “เศรษฐศาสตร์คือ วิชาที่ศึกษาถึงการจัดการทรัพยากรที่มีจำนวนจำกัด เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของมนุษย์ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

เศรษฐศาสตร์ถือเป็นศาสตร์ที่พิเศษ เนื่องจากเป็นศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของมนุษย์ซึ่งถือเป็นปัจเจก ดังนั้นการตัดสินใจของมนุษย์ในการเลือกบริโภคสินค้าชนิดเดียวกันนั้น จึงมีความแตกต่างกันได้ทั้งในด้าน ยี่ห้อ ราคา คุณภาพ หรืออาจพูดได้ว่าแม้นักเศรษฐศาสตร์ได้ศึกษามาเหมือนกัน อาจะคิดและเลือกใช้แนวทางเพื่อแก้ปัญหาที่ต่างกัน และมีมุมมองในการแก้ไขปัญหาที่ต่างกัน โดยสิ้นเชิง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1. เศรษฐศาสตร์กับการแก้ปัญหาทั่วไปของสังคม

ปัญหา	การแก้ไข	ข้อแย้ง
<u>กรณีญี่ปุ่น</u> ข้าวจากไทยจะเข้ามาขายในญี่ปุ่นด้วยราคาขายที่ต่ำกว่า	รัฐบาลตั้งกำแพงภาษีข้าวที่จะนำเข้า	- ราคาข้าวในญี่ปุ่นจะสูงขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมขนบกระทบ กระเทือน ราคาขนมสูงขึ้นตาม - ไทยขายข้าวญี่ปุ่นได้น้อยลง ทำให้ชาวนาไทยขาดกำลังซื้อและซื้อสินค้าอื่นๆ ของญี่ปุ่นน้อยลง
<u>กรณีสหรัฐ</u> อุตสาหกรรมจับปลาทูน่า ส่งผลให้จำนวนปลาโลมาลดน้อยลง	ออกแบบระบบดาข่ายจับปลาทูน่าใหม่ เพื่อให้ปลาโลมารอดออกมาได้	- ต้นทุนการจับทูน่าสูงขึ้น ทำให้ราคาขายทูน่าในสหรัฐสูงขึ้น - ดาข่ายชนิดใหม่อาจทำให้จับทูน่าได้ยากขึ้น ทำให้ต่างประเทศสามารถส่งปลาทูน่าเข้ามาขายในสหรัฐมากขึ้น
<u>กรณีไทย</u> คนไทยติดยาบ้ามากขึ้น	สงครามต่อต้านยาเสพติด และการบัญญัติโทษผู้ที่เกี่ยวข้องรุนแรงขึ้น	- รัฐบาลปราบปรามอย่างหนัก ทำให้ยาบ้าหายาก ราคาจึงสูงขึ้นมาก ส่งผลให้ผู้เสพยาที่มีรายได้น้อยกว่าอาจขาดเงินมาซื้อ - ผลประโยชน์ของยาบ้ามีมาก อาจก่อให้เกิดการคอร์รัปชันในผู้ที่เกี่ยวข้อง

		- ผลการปราบปราม อาจส่งผลให้ ผู้บริโภคมีการสูญเสีย
--	--	--

➤ ประเภทของเศรษฐศาสตร์

ก่อนที่จะทราบว่าเศรษฐศาสตร์มีกี่ประเภท สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจก่อนคือ ต้องทราบว่า การศึกษาเศรษฐศาสตร์มีข้อสมมุติฐานอย่างไรก่อน เพื่อกำหนดแนวทางในการศึกษาให้ชัดเจน โดยทั่วไป สมมุติฐานทางเศรษฐศาสตร์ (Economics Assumption) โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

-มนุษย์ดำเนินกิจกรรมอย่างมีเหตุผลทางเศรษฐกิจ (Economics Rationality)
มนุษย์ไม่ว่าอยู่ในเพศ ฐานะ การศึกษา หรือตำแหน่งใดๆ จะมีการตัดสินใจที่จะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์สูงสุดเสมอ (Maximization Hypothesis) เช่น หากมีร้านหลายร้านให้เลือกซื้อ VDO มนุษย์จะตัดสินใจเลือกซื้อ VDO จากร้านที่ขายราคาต่ำสุด หรือบางกรณีอาจตัดสินใจตามความนิยมหรือความเคยชินของตัวเอง หรือเพราะความมีระดับ แม้ราคาสินค้าอาจจะแพงกว่าร้านอื่นก็ตาม

-สิ่งอื่นนอกเหนือจากการพิจารณา ให้มีค่าคงที่ (All other things being equal)
เนื่องจากในทางเศรษฐศาสตร์การตัดสินใจมีความหลากหลายและมีผลกระทบในวงกว้างมาก จึงเป็นไปได้ที่ผู้ศึกษาจะมีข้อมูลครบทุกด้าน ดังนั้นจะสมมุติฐานให้ ปัจจัยรอบด้านที่ไม่เกี่ยวข้องหรือมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาน้อยมากนั้นมีค่าไม่เปลี่ยนแปลงตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษา เช่น รสนิยมของผู้บริโภคมีค่าคงที่

ตัวอย่าง เช่น กรณีในจังหวัดเชียงใหม่มีข่าวลงหนังสือพิมพ์ “nehkinlabต้นยาง นื่องแนนสาวเสิร์ฟสวยระดับนางแบบ” สื่อให้เห็นว่าผู้ที่ไปรับประทานอาหารมีวัตถุประสงค์ในการตัดสินใจต่างกัน บางคนไปเนื่องจากอาหารอร่อย แต่บางคนไปเนื่องจากมีข่าวจึงต้องการเจอกับผู้ที่เป้นข่าว ดังนั้นจึงเข้ากับประเด็นสมมุติฐาน มนุษย์ดำเนินกิจกรรมอย่างมีเหตุผลทางเศรษฐกิจ (Economics Rationality) สิ่งอื่นนอกเหนือจากการพิจารณา ให้มีค่าคงที่ (All other things being equal)

ในการศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์จะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 รูปแบบด้วยกัน คือ

♦การวิเคราะห์ตามความเป็นจริง (Positive Economics)

เป็นการวิเคราะห์เพื่ออธิบายพฤติกรรมทางเศรษฐศาสตร์อย่างมีเหตุผลโดยปราศจากการใช้ดุลยพินิจ ทั้งการวิเคราะห์สิ่งที่เคยเกิดขึ้นในอดีต (What was?) ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ (What is?) หรือที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (What will be) เช่น การวิเคราะห์ผลของราคาน้ำมันที่สูงขึ้น(หรือลดต่ำลง) ที่มีต่อราคาสินค้าและบริการอื่นๆ หากรัฐบาลเก็บภาษีจากผู้ปล่อยมลพิษ จะส่งผลต่อราคาสินค้าและปริมาณการบริโภคในสินค้านั้นๆหรือไม่

♦การวิเคราะห์จากที่ควรเป็น (Normative Economics)

เป็นการวิเคราะห์โดยคำตอบที่ได้จากวิเคราะห์แบบนี้จะไม่แน่นอนตายตัวเหมือนแบบแรก เนื่องจากจะขึ้นกับวิจารณ์ญาณของผู้วิเคราะห์นั้นๆ เป็นหลัก เช่น การวิเคราะห์ว่ารัฐบาลไทยมีนโยบายแทรกแซงราคาน้ำมันในช่วงเวลาที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกมีราคาสูงขึ้นหรือไม่ หรือรัฐบาลมีนโยบายลดอัตราค่าก๊าซหุงต้มให้สะท้อนราคาที่แท้จริงหรือไม่ ซึ่งแต่ละคนก็จะมีแนวคิดไม่เหมือนกัน

นับตั้งแต่ผลงาน The Wealth of the Nation ของ Adam Smith ถือกำเนิดขึ้นในปี ค.ศ.1776 เนื่องจากเป็นยุคอุตสาหกรรมดังนั้นการศึกษาเศรษฐศาสตร์หลังจากนั้นจะเน้นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของคนในสังคม เช่น

การแก้ปัญหาครัวเรือน โรงงานอุตสาหกรรม โดยเชื่อตามกฎของชายส์ (Say's Law) ว่า อุปทานจะสร้างอุปสงค์ ด้วยตัวมันเองเสมอ (Supply always creates its own demand) เช่น เมื่อโรงงานสามารถผลิตสินค้ามาขายก็ไม่ต้องกลัวจะไม่มีคนซื้อ เนื่องจาก คนงานหรือลูกจ้างของโรงงานก็สามารถเป็นผู้ซื้อได้ ดังนั้นการศึกษาในช่วงแรกจึงมุ่งเน้นไปในสิ่งที่ในปัจจุบันเข้าใจกันในชื่อ เศรษฐศาสตร์จุลภาค เป็นหลัก

แต่หลังจากเมื่อโลกประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ (The Great Depression) ในทศวรรษที่ 1930 ส่งผลให้อัตราคนว่างงานในอังกฤษและสหรัฐพุ่งสูงถึง 25 % ของคนงานทั้งหมด ดังนั้นจึงพบว่าแนวคิดเดิมตามหลักของ Adam Smith นั้นไม่สามารถแก้ปัญหาได้เสมอไปโดยเฉพาะหากไม่สนใจสภาพเศรษฐกิจโดยรวม จึงมีการปรับปรุงแนวคิดและการพิจารณาให้ความสำคัญต่อเศรษฐกิจในภาพรวมมากขึ้น ไม่ใช่ไปมองเฉพาะภาพเล็ก โดยในทางสากลยึดถือแนวคิดของ John Maynard Keynes นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษที่บุกเบิกแนวคิดที่เน้น เศรษฐศาสตร์ในภาพรวม และหลังจากนั้นได้มีการศึกษาแนวคิดดังกล่าวและมีการแลกเปลี่ยนสืบต่อกันมามากมาย โดยรู้จักกันในนาม เศรษฐศาสตร์มหภาค ซึ่งรายละเอียดของการศึกษาเศรษฐศาสตร์ทั้ง 2 ประเภท มีดังต่อไปนี้

➤ เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics)

เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมของเศรษฐกิจในระดับหน่วย หรือระดับบุคคล เช่น ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับการผลิต การบริโภคของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งเกี่ยวกับส่วนย่อยๆ ของระบบเศรษฐกิจ โดยเน้นถึงปัจจัยการผลิตต่างๆ โดยมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำที่สุดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Minimization of Cost for Maximization of Utilities) ซึ่งทำให้เศรษฐศาสตร์จุลภาคเน้นไปที่การกำหนดราคาสินค้าจากต้นทุนการผลิตและความต้องการใช้สินค้าและบริการนั้นของผู้บริโภค กล่าวโดยสรุปคือ เป็นเรื่องของธุรกิจเดียว ตลาดเดียว ซึ่งสามารถใช้หลักอุปสงค์ (Demand) คือ การมองทางด้านผู้ซื้อ และอุปทาน (Supply) ซึ่งเป็นการมองทางด้านผู้ขาย โดยในการวิเคราะห์สามารถใช้กลไกตลาดทำหน้าที่ในตลาด เช่น

- การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อการบริโภคสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง
- การศึกษาว่าการโฆษณา มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคของประชาชนมากน้อยเพียงใด

➤ เศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics)

เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมของเศรษฐกิจในระดับนโยบาย หรือมองภาพเศรษฐกิจโดยรวม เช่น ศึกษาถึงผลผลิตรวมของประเทศ อัตราการจ้างงาน การเงินการธนาคาร รายได้ประชาชาติ การส่งออก/นำเข้า เป็นต้น โดยมีแนวคิดในการวิเคราะห์มากมาย แต่หลักการเบื้องต้นง่ายๆ คือ อุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) เช่นกัน ซึ่งการศึกษาเศรษฐศาสตร์มหภาคทำให้เราสามารถทำความเข้าใจถึงปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจได้ดีขึ้น สามารถนำเอาแนวคิดและทฤษฎีไปใช้เป็นเครื่องมือประกอบการวิเคราะห์ตัดสินใจบริหารงานด้านต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการการสร้างความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Growth) การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Stabilization) และการกระจายความเป็นธรรม (Distribution Function) เช่น

- รัฐบาลออกแถลงการณ์ว่า เศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2551 ขยายตัวร้อยละ 5 ต่อปี
- การศึกษาถึงผลกระทบของการก่อหนี้สาธารณะที่มีต่อภาระภาษีของประชาชน

เศรษฐศาสตร์มหภาค เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องราวหรือพฤติกรรมทางเศรษฐกิจในระดับกว้าง ซึ่งเป็นเรื่องราวของเศรษฐกิจในระดับส่วนรวมของประเทศ ของภูมิภาค จนถึงระดับโลก เช่น การศึกษาเกี่ยวกับผลผลิต

โดยรวมของประเทศ หรือรายได้ประชาชาติ การจ้างงาน ระดับราคา พฤติกรรมการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของครัวเรือน การนำเข้า ส่งออก ดุลการค้า โครงสร้างและปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจระดับชาติ และนโยบายของภาครัฐที่ถูกใช้เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

2. ระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจ (Economic System) หมายถึง กลุ่มบุคคลของสังคมที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มของสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ซึ่งยึดถือแนวปฏิบัติแนวทางเดียวกันในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน คือ อำนวยความสะดวกในการที่จะแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถบำบัดความต้องการให้แก่บุคคลต่างๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคมนั้น ให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1. องค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจ

โดยในระบบเศรษฐกิจจะประกอบไปด้วย หน่วยเศรษฐกิจ (Economics Unit) 3 หน่วยที่สำคัญ คือ

1. หน่วยครัวเรือน (Household) หมายถึง หน่วยเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยบุคคลเพียงหนึ่งคนหรือมากกว่าหนึ่งคนอาศัยอยู่ได้หลังคาเดียวกัน มีการตัดสินใจร่วมกันในการใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยทางการเงิน เพื่อให้เกิดผลประโยชน์และสวัสดิภาพแก่กลุ่มตนมากที่สุด ซึ่งหน่วยครัวเรือนจะมีหน้าที่สำคัญ คือ มีหน้าที่เป็นผู้ผลิตหรือหาปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดิน ทุน แรงงาน และการประกอบการ ให้ฝ่ายผลิตนำไปผลิตเป็นสินค้าและบริการ และหน่วยครัวเรือนอาจเป็นผู้บริโภคเอง ดังนั้น หน่วยครัวเรือนจึงมีหน้าที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจ 2 ประการ คือ เป็นผู้ให้ปัจจัยการผลิตหรือผู้ผลิตและเป็นผู้บริโภคสินค้าและบริการ โดยโดยปัจจัยการผลิตในทางเศรษฐศาสตร์พลังงาน จะประกอบด้วยหลัก 4 ปัจจัยหลักคือ KLEM ดังนี้

- ทุน (Capital: K) คือ ทุนทุกประเภทที่ใช้ในการผลิต เช่น สินทรัพย์ประเภททุนอย่าง ที่ดิน เครื่องจักรในโรงงาน ตัวอาคาร รวมไปถึงผลตอบแทนของการใช้ทุนในการผลิต นั่นคือ ดอกเบี้ย (Interest) หรือ ค่าเช่า (Rent)

- แรงงาน (Labour: L) คือ บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าและบริการ จะเป็นแรงงานที่มีฝีมือหรือไม่ฝีมือก็ได้ โดยมีผลตอบแทนเป็นค่าแรงหรือค่าจ้าง (Wages)

- พลังงาน (Energy: E) คือ พลังงานที่ต้องใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ เช่น ไฟฟ้า น้ำมัน เป็นต้น ผลตอบแทนของผู้ผลิตพลังงานคือ กำไร (Profit) หรือรายได้นั่นเอง

- วัตถุดิบ (Raw Materials: M) คือ วัตถุดิบที่ต้องเข้าสู่การผลิตสินค้าและบริการ เช่น แกลบในโรงไฟฟ้า ชีวมวล เป็นต้น ผลตอบแทนของผู้ผลิตพลังงานคือ กำไร (Profit) หรือรายได้เช่นกัน

2. หน่วยธุรกิจ (Business Unit)

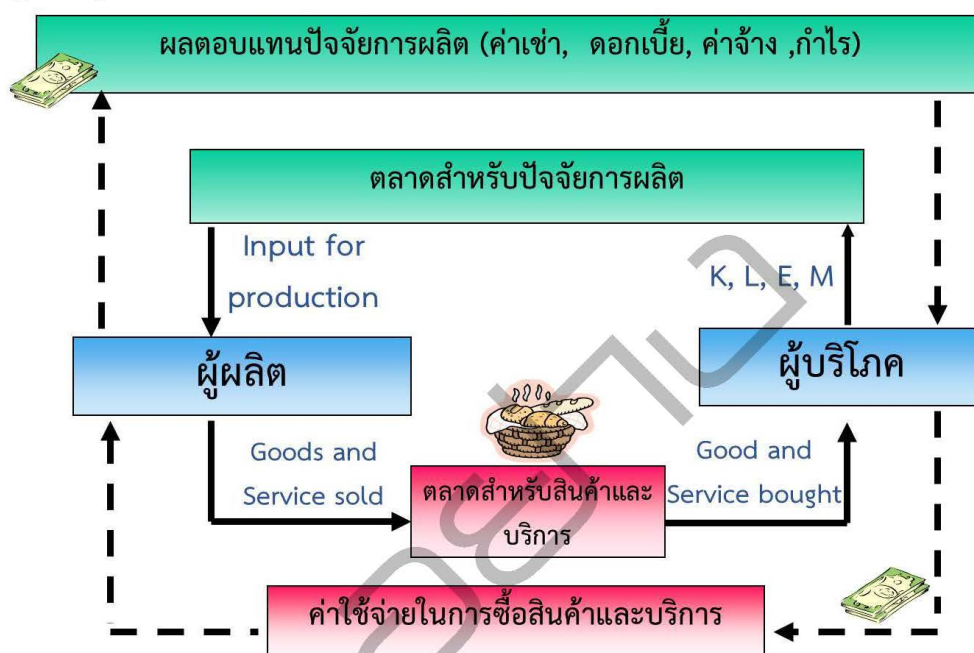
หมายถึง กลุ่มคนหรือกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ในการนำปัจจัยการผลิตมาทำการผลิตสินค้าหรือบริการแล้วจำหน่ายไปให้ผู้บริโภค ดังนั้น หน่วยธุรกิจเป็นทั้งผู้ผลิตที่ผลิตสินค้าและบริการเอง หรือเป็นผู้จำหน่ายสินค้าและบริการ หรือบางรายอาจอาจเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้จำหน่ายก็ได้ หน่วยเศรษฐกิจที่สำคัญจะประกอบไปด้วยสมาชิกใหญ่ๆ 2 กลุ่ม คือ

ก. ผู้ผลิต (Producers)

ข. ผู้ขาย (Sellers)

บุคคลทั้ง 2 กลุ่มนี้อาจทำหน้าที่ทั้งผู้ผลิตและผู้ขายในขณะเดียวกันก็ได้ เป้าหมายหลักของหน่วยธุรกิจ ได้แก่ การแสวงหากำไรสูงสุดจากการประกอบการของตน โดยอาจทำได้หลายวิธี เช่น พยายามขายให้ได้มากที่สุด การขยายส่วนแบ่งของตลาด (Market Share) ให้มากขึ้น หรือ การกระทำที่จะช่วยให้สินค้าของตนเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคมากกว่าสินค้าของผู้ขายรายอื่นๆ

หน่วยเศรษฐกิจทั้ง 2 หน่วย คือ หน่วยครัวเรือนและหน่วยธุรกิจ จะทำหน้าที่สัมพันธ์กันจนเกิดเป็นวงจรในระบบเศรษฐกิจดังรูปที่ 1.



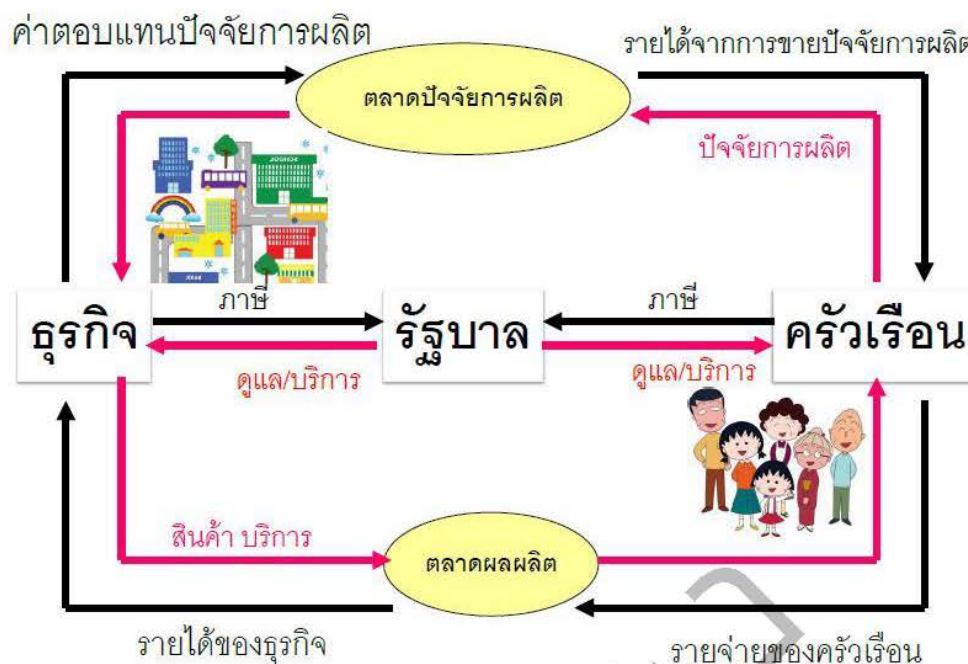
รูปที่ 1. วงจรเศรษฐกิจพื้นฐาน (Circular flow of Macroeconomics Diagram)

3. หน่วยรัฐบาล (Government)

หมายถึง หน่วยงานหรือส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินการสาธารณะประโยชน์ ซึ่งหน่วยรัฐบาลจะเป็นทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค เจ้าของปัจจัยการผลิต และมีความสัมพันธ์กับหน่วยอื่นๆ ในระบบเศรษฐกิจ โดยให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และควบคุมดูแลการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เป็นไปตามแนวทางที่ประเทศต้องการ

โดยสรุปบุคคลต่างๆ ที่อยู่ในแต่ละหน่วยของระบบเศรษฐกิจจะมีหน้าที่แตกต่างกันซึ่งอาจจะแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

- ผู้ผลิต (Producer): เป็นผู้ที่ดำเนินกิจกรรมในการผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค โดยมีจุดมุ่งหมายคือต้องการผลกำไรสูงสุด (Maximize Profit) จากการผลิตสินค้าและบริการนั้นๆ
- ผู้บริโภค (Consumer): เป็นผู้ที่ดำเนินกิจกรรมในการบริโภคสินค้าและบริการ โดยมีจุดมุ่งหมายคือต้องการความพึงพอใจสูงสุด (Maximize Satisfaction) จากการผลิตสินค้าและบริการนั้นๆ
- ปัจจัยการผลิต (Factor Owners): เป็นผู้ที่เป็นเจ้าของหรือครอบครองปัจจัยการผลิต (Factor Inputs) ที่เสนอขายปัจจัยการผลิตที่ดินหรือครอบครองให้แก่ผู้ผลิต โดยมีจุดมุ่งหมายคือต้องการผลตอบแทนสูงสุด ทั้งที่เป็นตัวเงินหรือไม่เป็นตัวเงิน



รูปที่ 2. วงจรเศรษฐกิจพื้นฐาน โดยใช้กลไกหน่วยรัฐบาลในการควบคุม

ทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค และเจ้าของปัจจัยการผลิต ต่างมีความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจต่อกัน โดยที่เจ้าของปัจจัยการผลิตจะจำหน่ายปัจจัยการผลิต (KLEM) ผ่าน “ตลาดสำหรับปัจจัยการผลิต” เพื่อป้อนสู่ผู้ผลิต(หรือจะเรียกว่าผู้ใช้ปัจจัยการผลิตก็ได้) โดยเจ้าของปัจจัยการผลิตจะได้รับรายได้ (Incomes) จากผู้ผลิต ในขณะที่ผู้ผลิตจะต้องจ่ายรายได้นั้นในรูปของแรงงาน (Wages) เพื่อจ้างแรงงาน ค่าเช่า (Rent) ในที่ดิน เครื่องจักร หรือค่าเช่าโรงงาน หรือผลกำไรจากขายได้อื่นๆ (Profit) จากการขายวัตถุดิบ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าดอกเบี้ยธนาคาร เป็นต้น ในขณะที่ด้านหนึ่งเมื่อผู้ผลิตสามารถผลิตสินค้าและบริการของตนได้แล้ว ก็จะนำสินค้าและบริการนั้นเข้าสู่ “ตลาดสินค้าและบริการ” เพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค อันจะนำมาซึ่งรายรับ (Revenues) ของผู้ผลิตที่เกิดจากค่าใช้จ่ายของการบริโภค (Consumption Expenditures) ของฝั่งผู้ผลิตนั่นเอง ดังแสดงในวงจรเศรษฐกิจพื้นฐาน ดังรูปที่ 2.

2. ประเภทระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ในโลกนั้น แบ่งตามหน้าที่การตัดสินใจทางเศรษฐกิจ ว่าอำนาจการตัดสินใจขึ้นอยู่กับกลุ่มใด ระหว่างเอกชนกับรัฐ หรือผสมผสานระหว่างเอกชนและรัฐ ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจของโลกแบ่งตามลักษณะลัทธินิยม ซึ่งสอดคล้องกับการเมืองการปกครองของประเทศนั้นๆ สามารถแบ่งได้ 4 ระบบ ดังนี้

1. ระบบทุนนิยมหรือเสรีนิยม (Capitalist Economic System) เป็นระบบเศรษฐกิจที่ถือว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเป็นเจ้าของปัจจัยและการลงทุนในการผลิตเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน และยอมให้ผู้ประกอบการมีโอกาสแข่งขันในทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไร หรือผลประโยชน์ตามความสามารถและความปรารถนาของแต่ละบุคคล ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (Free Economy) ระบบธุรกิจเอกชน (Private Enterprise) ระบบตลาดแท้ (Market System) ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนี้เราจัดอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบไม่มีการวางแผน เพราะการตัดสินใจที่จะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร ตกอยู่ใต้อิทธิพลของกลไกราคาทั้งสิ้น โดยเชื่อว่า การแข่งขันทางเศรษฐกิจโดยเสรี เป็นวิธีที่ดี

ที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต รวมถึงในการกำหนดปริมาณและคุณภาพของผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

2. ระบบสังคมนิยม (Socialist Economic System) หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่รัฐเข้าไปเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตในภาคอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน เสรีภาพในการผลิตของเอกชนถูกจำกัดลงไป รัฐจะเป็นผู้วางแผนและควบคุมการผลิต โดยเป็นผู้กำหนดว่าจะผลิตอะไร จำนวนมากน้อยเท่าไร และจะแบ่งสรรให้แก่ผู้ใด มิใช่เพื่อมุ่งผลทางด้านกำไร ประเทศเหล่านี้จะโอนกิจการธนาคาร และกิจการที่ใช้ทรัพยากรเป็นวัตถุดิบ เช่น ป่าไม้ น้ำมัน เหมืองแร่ เป็นต้น รัฐที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบนี้ส่วนมากจึงต้องเป็นรัฐสวัสดิการ (Welfare State) เพื่อเป็นหลักประกันการกินดีอยู่ดีของประชาชน

3. ระบบคอมมิวนิสต์ (Communist Economic System) เป็นระบบเศรษฐกิจที่ทรัพย์สินทุกอย่างเป็นของรัฐ เอกชนไม่มีสิทธิ์เป็นเจ้าของทรัพย์สินใดๆ รัฐเข้าควบคุมการผลิตเองโดยสมบูรณ์ การที่จะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใครบ้างนั้น รัฐเป็นผู้วางแผนและดำเนินการทั้งสิ้น

4. ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economic System) หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่รัฐมีส่วนในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศหลายประการ เช่น เข้าแทรกแซงหรือควบคุมกิจกรรมเศรษฐกิจบางอย่าง ตลอดจนดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเสียเอง แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ยังเป็นของเอกชนอยู่ ในระบบนี้รัฐบาลและเอกชนต้องรับผิดชอบร่วมกัน ในการตัดสินใจว่าจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร โดยพยายามกำหนดขอบเขตของรัฐบาลในการควบคุม ส่งเสริมช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น การไฟฟ้า การประปา การขนส่ง การศึกษา การป้องกันประเทศ เป็นต้น

3. ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย

ตามที่ได้พิจารณาจะเห็นว่า ประเทศประชาธิปไตยที่กำลังพัฒนาส่วนมากใช้ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economic System) คือนำไปทางทุนนิยม รวมถึงประเทศไทยด้วย โดยที่ทั้งรัฐบาลและเอกชนมีสิทธิเป็นเจ้าของทั้งทรัพยากร และปัจจัยการผลิตต่างๆ เอกชนยังคงมีแรงจูงใจในการผลิต โดยอาศัยกลไกราคา และโดยการควบคุมจากรัฐบาล เพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และคุ้มครองผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม ในส่วนที่รัฐเข้าไปดำเนินการบางอย่าง เช่น

1. ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันประเทศและความมั่นคงของประเทศ เช่น กิจกรรมด้านทหาร ตำรวจ ศาล เป็นต้น
2. ดำเนินการด้านเศรษฐกิจพื้นฐาน เช่น สร้างสนามบิน ถนน รถไฟ เป็นต้น
3. ควบคุมการดำเนินการด้านการศึกษา และการสาธารณสุข เช่น จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดการด้านการแพทย์ เป็นต้น
4. ดำเนินกิจการสาธารณูปโภค เช่น การรถไฟ การไฟฟ้า การประปา เป็นต้น

➢ อุปสงค์และอุปทาน

1. อุปสงค์

อุปสงค์ (Demand) หมายถึง ปริมาณสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่งที่มีผู้ต้องการซื้อ ณ ระดับราคาต่างๆ ของสินค้านั้นๆ ภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยสมมติให้ปัจจัยอื่นๆ ที่กำหนดอุปสงค์คงที่ ความต้องการ

ในที่นี้ต้องมีอำนาจซื้อ (Purchasing Power หรือ Ability to Pay) ด้วย ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มีแต่ความต้องการ ในตัวสินค้าโดยไม่มีเงินที่จะจ่ายซื้อ เราเรียกความต้องการลักษณะนั้นว่า “ความต้องการ (Want)” ไม่ใช่ “อุปสงค์ (Demand)” ดังนั้น องค์ประกอบของอุปสงค์ จะประกอบด้วย ความต้องการและอำนาจซื้อ

2. อุปทาน

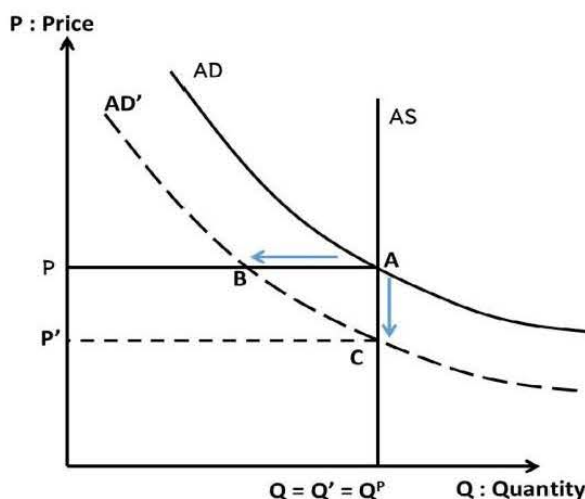
อุปทาน (Supply) หมายถึง ปริมาณสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่งที่ผู้ผลิตเต็มใจนำออกเสนอขาย ใน ตลาดภายในระยะเวลาหนึ่ง ณ ระดับราคาต่างๆ กันของสินค้าและบริการนั้น โดยสมมติให้ปัจจัยอื่นๆ ที่กำหนด อุปทานคงที่ อุปทานประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือ

1. ความเต็มใจที่จะเสนอขายหรือให้บริการ (Willingness to Sell) กล่าวคือ ณ ระดับราคาต่างๆ ที่ตลาด กำหนดมาให้ ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการมีความยินดีหรือเต็มใจที่จะเสนอขายสินค้าหรือให้บริการตามความต้องการซื้อของผู้บริโภค

2. ความสามารถในการจัดหาเสนอขายหรือให้บริการ (Ability to Sell) กล่าวคือ ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการ จะต้องจัดหาให้มีสินค้า หรือบริการ อย่างเพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการซื้อของผู้บริโภค ณ ระดับราคาของตลาดในขณะนั้นๆ (สามารถเสนอขาย หรือให้บริการได้)

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “อุปทาน” จะเป็นการมองทางด้านของผู้ผลิต ซึ่งตรงข้ามกับอุปสงค์ที่เป็นการมอง ทางด้านของผู้บริโภค ในทางเศรษฐศาสตร์แล้วความสัมพันธ์ของราคาสินค้าที่มีต่ออุปทานและอุปสงค์มีดังนี้ **กฎของซายส์ (Say's Law)**

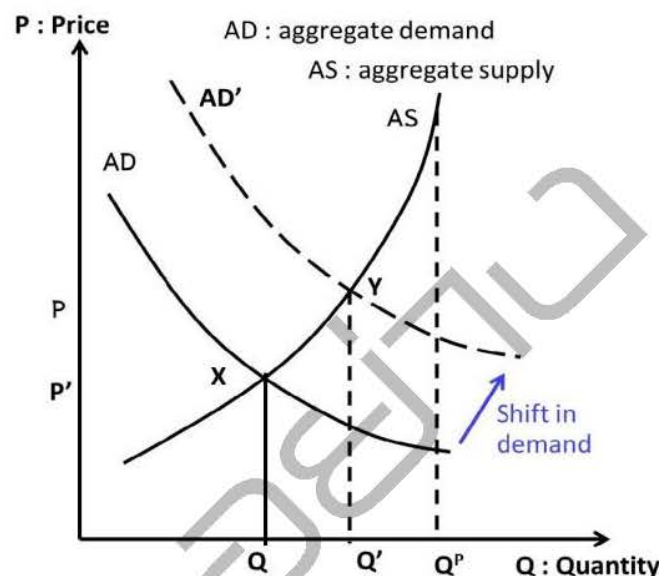
พิจารณารูปที่ 4. เส้นอุปสงค์ AD และเส้นอุปทาน AS พบว่า ที่จุด A ซึ่งเป็นจุดดุลยภาพเริ่มต้นที่เส้นอุปสงค์ตัดเส้นอุปทาน คือ ผู้ผลิตสามารถจำหน่ายสินค้าในปริมาณ Q ให้กับผู้บริโภคในราคา P เมื่อสมมติว่าระบบเศรษฐกิจมีปัญหาทำให้ขาดกำลังซื้อจากผู้บริโภค ทำให้เส้นอุปสงค์ AD ลดลงเลื่อนมาทางซ้ายมือมาเป็นเส้น AD' หากยังจำหน่ายสินค้าในราคาเดิมจะทำให้บางคนไม่มีกำลังซื้อทำให้ยอดจำหน่ายลดต่ำลง ซึ่งจะทำให้การผลิตลดลงในช่วงแรก (จุด B) หลังจากนั้นจะมีการปรับตัวของผู้ผลิตและผู้บริโภค ซึ่งจะทำให้ราคาขายสินค้าลดลงจาก P เป็น P' และเมื่อราคาลดลงระบบการผลิตจะเข้าสู่ภาวะดุลยภาพ การบริโภคจะกลับมาที่จุด Q' ซึ่งก็คือปริมาณเดียวกับจุด Q อีกครั้งเข้าสู่ดุลยภาพทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Equilibrium) ที่จุด C



รูปที่ 4. ความสัมพันธ์ของอุปสงค์และอุปทานตามทฤษฎีของซายส์ (ภราดร ปรีดาศักดิ์, 2556)

แนวคิดของเคนส์ Keynesian Economics

เมื่อโลกเจอวิกฤตเศรษฐกิจ ผู้บริโภคขาดกำลังซื้ออย่างมาก มีการว่างงานมากมายพบว่า อุปทานไม่สามารถกำหนดอุปสงค์ได้จริงตาม Say's Law ต่อมาจึงได้เกิดแนวคิดใหม่โดย Keynes และรู้จักกันต่อมาว่าเป็นของสำนักเคนส์เซียน (Keynesian Economics) โดยสามารถสรุปได้ว่า แนวคิดเดิมที่เส้นอุปทานรวมเป็นเส้นแนวตั้งนั้นไม่เป็นจริงเสมอไป โดยเส้นอุปทานรวมจะเป็นเส้นที่ค่อนข้างลาดชันบนจากซ้ายไปขวาในลักษณะความชันของเส้นเป็นบวกเสมอ อีกทั้งอุปทานจะไม่สามารถสร้างอุปสงค์ได้เอง ผลผลิตจะเบี่ยงเบนไปหาดุลยภาพใหม่ได้ในระยะเวลายาวนาน



รูปที่ 5. ความสัมพันธ์ของอุปสงค์และอุปทานตามสำนักเคนส์เซียน (กราคร ปรีดาศักดิ์, 2556)

ยกตัวอย่าง การผลิตปลาน้ำมันจะมีปริมาณตามศักยภาพตามแนวเส้น QP แต่ในความเป็นจริงสังคมนี้ขาดแคลนอุปสงค์รวม (คนในสังคมขาดกำลังซื้อปลาน้ำมัน) ทำให้มีการผลิตแค่ปริมาณ Q ซึ่งเป็นจุดที่เส้นอุปสงค์รวมไปตัดกับเส้นอุปทานรวมที่จุด X ซึ่งเมื่อผลิตปริมาณน้อยลงอัตราการว่างงานก็เพิ่มขึ้น ถ้ารัฐบาลแทรกแซงโดยการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อให้มีการจับจ่ายใช้สอยมากขึ้นในสินค้าปลาน้ำมัน จะส่งผลให้เส้นอุปสงค์รวมขยับไปทางขวา ทำให้เส้นอุปสงค์รวมใหม่นี้ไปตัดกับเส้นอุปทานที่จุด Y จึงมีการผลิตปลาน้ำมันมากขึ้นเป็นจุด Q' ซึ่งแม้จะยังต่ำกว่าปริมาณศักยภาพที่จุด QP แต่ก็ถือว่า การกระตุ้นจากรัฐบาลช่วยสร้างงานให้แก่คนในสังคมเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังจะช่วยเพิ่มผลผลิตของสังคมให้สูงขึ้นด้วย

แนวคิดของ Keynes หรือที่เข้าใจในชื่อสำนักเคนส์เซียนนั้นขัดแย้งกับแนวคิดของ Say อย่างสิ้นเชิง จากแนวคิดของทั้งสองสำนักนี้ ในเวลาต่อมาได้มีการขยายแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์อีกมากมาย เช่น แนวคิดสำนักการเงินนิยม สำนักคลาสสิกแบบใหม่ หรือ สำนักเสรีนิยมใหม่ เป็นต้น อย่างไรก็ตามที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ก็คือแนวคิดของ Keynes ของสำนักเคนส์เซียนนั้นได้ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ในแง่เศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในการมองภาพรวมของทั้งระบบเศรษฐกิจ และสานต่อไปยังการจัดทำรายได้ประชาชาติผ่านบัญชีประชาชาติ ตารางปัจจัยผลผลิต – ผลผลิต และเมตริกซ์บัญชีสังคม เป็นต้น

➢ รายได้ประชาชาติ

ในการศึกษาเศรษฐศาสตร์ระดับมหภาคนั้น เป็นการศึกษาในภาพรวม เช่นในระดับประเทศจะมีรายได้

การออม การลงทุน เป็นเท่าไรนั้น จำเป็นต้องมีเครื่องมือในการวัดผลการดำเนินเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนระดับประเทศในอนาคต ซึ่งเครื่องมือที่ใช้นี้มีชื่อเรียกว่า “รายได้ประชาชาติ”

รายได้ประชาชาติ (National Income) หมายถึง มูลค่าหรือผลรวมของรายได้ประเภทต่างๆ ที่บุคคลในระบบเศรษฐกิจ (มักหมายถึงประเทศ) ได้รับ ที่เกิดจากการผลิตในระบบเศรษฐกิจปัจจัยในรอบระยะเวลาที่กำหนด (เช่น รอบไตรมาส Quarter หรือที่นิยมใช้คือรอบ 1 ปี)

ประโยชน์ของรายได้ประชาชาติ

ตัวเลขรายได้ประชาชาติเป็นดัชนีแสดงถึงความสามารถของระบบเศรษฐกิจว่ามีกำลังและความสามารถผลิตสินค้าและบริการที่คิดเป็นมูลค่าได้มากน้อยเพียงใดในระยะหนึ่งๆ ส่วนมากมีระยะเวลา 1 ปี ดังนั้นตัวเลขรายได้ประชาชาติจึงเป็นดัชนีสำคัญอย่างหนึ่งในการที่จะชี้ให้เห็นถึงระดับการพัฒนา รวมทั้งความมั่งคั่งหรือยากจนของระบบเศรษฐกิจในประเทศหนึ่งๆ การเปลี่ยนแปลงในระดับรายได้ประชาชาติจะเป็นเครื่องแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของแต่ละประเทศว่าดีขึ้นหรือเลวลงได้โดยใช้ตัวเลขรายได้ประชาชาติเปรียบเทียบกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศในปีนั้นๆ กับปีที่ผ่านๆ มา นอกจากนี้ตัวเลขรายได้ประชาชาติยังใช้เป็นตัวเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศกับประเทศต่างๆ รวมทั้งใช้เป็นเครื่องมือกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ และแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของนโยบายต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว จากที่กล่าวนี้ อาจสรุปได้ว่าตัวเลขรายได้ประชาชาติมีประโยชน์ดังนี้

1. ในด้านการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ตัวเลขรายได้ประชาชาติทำให้รู้ว่าเศรษฐกิจของประเทศกำลังรุ่งเรืองหรือตกต่ำ และสามารถเปรียบเทียบเศรษฐกิจของประเทศว่าในระยะเวลาเดียวกันเศรษฐกิจรุ่งเรืองกว่าหรือตกต่ำกว่าประเทศอื่นๆ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นการกระจายรายได้ตลอดจนมาตรฐานการครองชีพ และความเป็นอยู่ของประชากร
2. ในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ ตัวเลขรายได้ประชาชาตินอกจากจะชี้ให้เห็นถึงภาวะเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต โดยทำให้ทราบว่ารัฐควรจะต้องแทรกแซง ส่งเสริม หรือตัดทอนกิจการประเภทใด และภายในขอบเขตใดจึงจะเหมาะสม
3. เป็นเครื่องมือวางแผนนโยบายจัดเก็บภาษีอากร ตัวเลขรายได้ประชาชาติทำให้ทราบขีดความสามารถในการเสียภาษีของประชาชน รวมทั้งเป็นเครื่องมือที่รัฐใช้ประกอบในการจัดเก็บภาษีทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้ภาระภาษีตกแก่บุคคลที่ควรต้องเสียภาษี
4. ใช้เป็นดัชนีเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจ

การคำนวณรายได้ประชาชาติ

จากการที่ระบบเศรษฐกิจมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการและปัจจัยการผลิตต่างๆ โดยใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ดังนั้นการทำความเข้าใจวิธีการคำนวณรายได้ประชาชาติสามารถทำได้โดยการพิจารณาจากกระแสการหมุนเวียนของธุรกรรมทางเศรษฐกิจหรือวงจรเศรษฐกิจ โดยถ้าเราพิจารณาระบบเศรษฐกิจอย่างง่ายๆ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยครัวเรือนและหน่วยธุรกิจ และสมมติว่าระบบเศรษฐกิจเป็นระบบเศรษฐกิจแบบปิด ไม่มีการติดต่อทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศและไม่มีรัฐบาล ครัวเรือนจะใช้รายได้ทั้งหมดจ่ายไปในการซื้อสินค้าและบริการ (ไม่มีการออม) และหน่วยธุรกิจนำเงินที่ได้จากการขายสินค้าและบริการจ่ายเป็นค่าปัจจัยการผลิตทั้งหมด

จากรูป 1. ครั้วเรือนผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ซึ่งได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุน และการประกอบการ จะนำปัจจัยการผลิตเหล่านี้ไปขายให้กับหน่วยธุรกิจ โดยครั้วเรือนจะได้รับผลตอบแทนในรูปของค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ย และกำไร ตามลำดับ หน่วยธุรกิจเมื่อได้ปัจจัยมาแล้วก็นำไปผลิตเป็นสินค้าและบริการแล้วขายต่อให้กับครั้วเรือน ครั้วเรือนจะต้องจ่ายเงินค่าซื้อสินค้าและบริการให้แก่หน่วยธุรกิจหมุนเวียนเช่นนี้เรื่อยไป

กล่าวได้ว่ารายได้ของครั้วเรือนก็คือ รายจ่ายของหน่วยธุรกิจ และรายจ่ายของครั้วเรือนก็คือ รายได้ของหน่วยธุรกิจ ซึ่งทั้งรายได้และรายจ่ายจะมีค่าเท่ากับมูลค่าของสินค้าและบริการทั้งหมดที่ระบบเศรษฐกิจนั้นผลิตขึ้นมาได้ ดังนั้นการคำนวณรายได้ประชาชาติไม่ว่าจะคำนวณทางด้านรายได้หรือรายจ่าย หรือมูลค่าของสินค้าและบริการ จะได้ผลลัพธ์ออกมาเท่ากัน เพราะฉะนั้นเราสามารถคำนวณรายได้ประชาชาติได้ 3 วิธีด้วยกัน คือ

1. Product Approach เป็นการคำนวณด้านผลผลิต

คือ มูลค่าที่แท้จริงของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายทั้งหมดที่พลเมืองของประเทศผลิตขึ้นในระบบเศรษฐกิจภายในรอบระยะเวลาหนึ่ง

2. Income Approach เป็นการคำนวณด้านรายได้

คือ รายได้ทั้งหมดที่เจ้าของปัจจัยการผลิตได้รับในรอบระยะเวลาหนึ่ง

3. Expenditure Approach เป็นการคำนวณด้านรายจ่าย

คือ รายจ่ายรวมที่หน่วยเศรษฐกิจใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ

ในทางเศรษฐศาสตร์ได้มีการจำแนกประเภทของรายได้ประชาชาติออกเป็น 6 ประเภทดังนี้

1.ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้น

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้น (Gross Domestic Product : GDP) คือ มูลค่ารวมของสินค้าและบริการขั้นสุดท้าย (Final Goods and Services) ที่ผลิตขึ้นในประเทศหนึ่งๆ ในรอบระยะเวลาหนึ่งที่กำหนด โดยเฉพาะสินค้าและบริการที่ถูกผลิตขึ้นในรอบระยะเวลาที่พิจารณาเท่านั้น ไม่นับรวมมูลค่าสินค้าที่ผลิตไว้ก่อน เช่น GDP ของไทย คือ มูลค่าผลผลิตที่ชาวไทยและชาวต่างประเทศผลิตขึ้นได้ในประเทศ แต่ถ้ามูลค่าผลผลิตที่คนไทยผลิตขึ้นในต่างประเทศจะไม่ใช่ GDP

GDP ถือเป็นข้อมูลที่สำคัญในเศรษฐศาสตร์มหภาคของประเทศ ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ วางแผนและกำหนดทิศทางเศรษฐกิจของประเทศและเป็นดัชนีชี้วัดความเจริญของประเทศ GDP มักจะหมายถึงรายได้ประชาชาติในภาพรวมด้วย โดย GDP เป็นมูลค่าของสินค้าแต่ละชนิดรวมกัน ดังนั้นเราสามารถหามูลค่าสินค้าในแต่ละชนิดได้จากปริมาณสินค้าและบริการแต่ละชนิดคูณกับราคาสินค้าและบริการนั้นๆ ดังนั้นจึงสามารถหา GDP ได้จาก

$$GDP = \sum_{i=1}^n P_i Q_i \quad (1.)$$

P_i = ราคาสินค้าและบริการแต่ละชนิด

Q_i = ปริมาณสินค้าและบริการแต่ละชนิด

i = สินค้าและบริการตั้งแต่ชนิดที่ i ถึง ชนิดที่ n

GDP = ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้น